PUBLIC INSTRUCTION DEPARTMENT.

HITOPADESAYA.

හි තො ප දෙ ශ ය.

1. අවබොධ කරණලද මේ හිතොපදෙශය සංස්කෘත භාෂාව පිළිබඳවූ කථාවෙහි දක්‍ෂබවද, නානාවිධවූ සියලු කාරණයෙහි වචනයන් යෙදීමෙහි විසිතුරු බවද, රාජ නීතිශාස්ත්‍රය දැනීමද දානය කෙරේ.

2. නුවණැති පුරුෂතෙම ජරා මරණ දෙකින් මිදුනුඑකක්හු මෙන් තර්ක ව්‍යාකරණාදි ශාස්ත්‍ර දැන්මද, මුතු මැණික් ආදී ධනය රැස්කිරීමද උතුම්කොට සිතන්නේය, මරහු විසින් කෙශයෙන් තරකොට ගන්නාලද එකක්හු මෙන් අනවරතයෙන් සුචරිතයෙහි හැසිරෙන්නේය.

3. සොරසතුරු ආදීන්විසින් පැහැරගත නොහැකි බැවින්ද, අගය නියමකළ නොහෙන බැවින්ද, හැමකල්හී ගෙවී හීන නොවන බැවින්ද, සකල ද්‍රව්‍යයන් අතුරෙන් ශාස්ත්‍ර නම්වූ ද්‍රව්‍යයම අතිශයින් උතුම්යයි පණ්ඩිතයෝ කියත්.

4. පාත්වූ භූමියකරා බැසයන නදිය සාගරයට පැමිණෙන්නා මෙන් උගත් ශාස්ත්‍රයම ලංවිය නොහැකිවූ රජ්ජුරුවන් කරාද ඉන්පසු ඓශ්වර්‍ය්‍යයට හිතවූ භාග්‍යය කරාද හීන කුලයෙහි උපන්නාවූද මනුෂ්‍යයා පමුණුවයි.

---

1. ශ්‍රුතො හිතොපදෙශො'යං පාටවං සංස්කෘතොක්තිෂු,
වාචාං සර්වත්‍ර වෛචිත්‍ර්‍යං නීතිවිද්‍යාං දදාති ච.
2. අජරාමරවත් ප්‍රාඥො විද්‍යාමර්ථංච චින්තයෙත්,
ගෘහීත ඉව කෙශෙෂු මෘත්‍යුනා ධර්මමාචරෙත්.
3. සර්වද්‍රව්‍යෙෂු විද්‍යෛව ද්‍රව්‍යමාහුරනුත්තමම්,
අහාර්‍ය්‍යත්වාදනර්ඝත්වාදක්‍ෂයත්වාච්ච සර්වදා.
4. සඞ්ගමයති විද්‍යෛව නීචගාපි නරං සරිත්,
සමුද්‍රමිව දුර්ධර්ෂං නෘපං භාග්‍යමතඃ පරම්.

1. ශාස්ත්‍රඥනය තෙමේ ජනයාට හික්මීම ගෙණ දෙයි, හික්
මීම හෙතුකොටගෙණ ගුණයෙන් යුක්ත බවට පැමිණේ, ඒ
සුදුසුබව හෙතුකොටගෙණ ධනයට පැමිණේ, ධනය හෙතුකොට
ගෙණ සුචරිතයටද, ඒ සුචරිතය හෙතුකොටගෙණ සැපත
ටද පැමිණේ.

2. කඩුආදිවූ ආයුධ විද්‍යාවද, තර්ක ව්‍යාකරණාදි ශාස්ත්‍ර විද්‍යා
වද විද්‍යායි, මේ විද්‍යා දෙක කීර්ති ලාභය පිණිස වෙත්, මහලු
වයසට පැමිණිකල මුලකී ආයුධ විද්‍යාව සිනාවට කාරණ වන්
නීය, පසුවකී ශාස්ත්‍ර විද්‍යාව වනාහි හැමකල්හි ලොකයා
විසින් ආදරකරණු ලබා.

3. නුපුලුස්සනලද තෙත්වූ මැටි බඳුනෙහි කුඹලා විසින්
ඔබ්බනලද සැරසීම තෙම කල් ඉක්මගිය නමුදු අන්‍ය ප්‍රකාරය
කින් වෙනසක් යම්හෙයකින් නොවන්නේද, එහෙයින් කව්ඩු
ඉදිබූ ආදීන්ගේ කථා උපායෙන් සිතියමකින් මෙන් වැසීමකොට
මේ පොතෙහි බාලයන්ට නීතිශාස්ත්‍රය කියනුලැබේ.

4. මිත්‍ර ලාභනම් පරිච්ඡෙදය, මිත්‍ර භෙදනම් පරිච්ඡෙදය, විග්‍ර
හනම් පරිච්ඡෙදය, සන්ධිනම් පරිච්ඡෙදයදැයි යනමේ පරිච්ඡෙද
සතරකට බෙදූ පඤ්චතන්ත්‍රනම් ප්‍රකරණයෙන්ද එසේම අනිකුදු
මහාභාරත කාමන්දකාදී ප්‍රකරණයන් ගෙන්ද කරුණු උපුටා
රැගෙණ ලියනු ලැබේ.

ගඞ්ගා නදියගේ ඉවුරෙහි පාටලිපුත්‍රනම් නුවරෙක් ඇත, ඒ
නගරයෙහි සියලු රාජගුණයෙන් යුක්තවූ සුදර්ශන නම් රජෙක්
විය. ඒ රජතෙම එක් දිනෙක කිසිවක්හු විසින් කියනුලබන්
නාවූ සොලෝ දෙකක් ඇසූයේය.

---

1. විද්‍යා දදාති විනයං විනයාද් යාති පාත්‍රතාම්,
පාත්‍රත්වාද් ධනමාප්නොති ධනාද් ධර්මං තතඃ සුඛම්.

2. විද්‍යා ශස්ත්‍රඤ්ච ශාස්ත්‍රඤ්ච ද්වෙ විද්‍යෙ ප්‍රතිපත්තයෙ,
ආද්‍යා හාස්‍යාය වෘද්ධත්වෙ ද්විතීයාද්‍රියතෙ සදා.

3. යන්නවෙ භාජනෙ ලග්නඃ සංස්කාරො නාන්‍යථා භවෙත්,
කථාච්ඡලෙන බාලානාං නීතිස්තදිහ කථ්‍යතෙ.

4. මිත්‍රලාභඃ සුහෘද්භෙදො විග්‍රහඃ සන්ධිරෙව ච,
පඤ්චතන්ත්‍රාත්තථාන්‍යස්මාද් ග්‍රන්ථාදාකෘෂ්‍ය ලිඛ්‍යතෙ.

1. (එනම්) නොයෙක් කාරණයෙහි සැක නසන සුලුවූ චක්ෂු පථයෙහි නුවූ කරුණුදැක්වීම කරවන්නාවූ සකල ලොකයාගේ ඇසක්වූ ශාස්ත්‍රය යම් පුරුෂයක්හට නැත්තේනම් හෙතෙම අන්ධයෙක්මය.

2. තරුණවයසය, ධනසම්පත්තිය, අධිපතිභාවය, නුවණින් පරීක්ෂා නොකරණබවය, (යන මොවුන් අතුරෙහි) එක එක කාරණයකුදු හානිය පිණිස වෙයි, එහි අඞ්ග සතරම එක්වූකල කියනු කිම? (යනුයි.)

මේ සොලෝ දෙක අසා, දැනගන්නාලද ශාස්ත්‍රයක් නැත් තාවූ ක්‍රීඩාද්‍යූතාදියෙන් නිතර නොමග පවත්නාවූ ස්වකීය පුත්‍ර යන්ගේ ශාස්ත්‍ර ඥානය ලැබියයුතු ඉගණීමෙහි ප්‍රමාදභාවය නිසා සිත් කලකිරුණාවූ ඒ රජතෙම මෙසේ සිතී.

3. නොපෙණෙන්නාවූ ඇසින් ප්‍රයොජන නැත, ඇසට එකම දුක පමණක්මය, එසේම යම් පුත්‍රයෙක් අඥානද සුචරිතයෙහි නොපිහිටියේද උපන්නාවූ ඒ පුත්‍රයාගෙන් ප්‍රයොජන නොවේ.

4. නූපන් එකෙක්ද, මළාවූ එකෙක්ද, අඥානයෙක්ද යන මේ තුන්දෙනා අතුරෙන් පළමුකොට කී දෙදෙන උතුම්වෙත්; පසුව කියනලද තැනත්තේ උතුම් නොවේ. පළමුකී දෙදෙන එකම වරක් දුක් දෙති, අඥානයාවූකලී පියවරක් පියවරක් පාසා දුක්දෙයි.

5. තවත් කාරණයෙක්—වදනකාලයට පළමු දරුවාගේ වැටීම උතුම්වන්නේය, නැවතද ඔසප් ස්ත්‍රියහා සමෙහාග නොකිරී

---

1. අනෙකසංශයොච්ඡෙදි පරොක්ෂාර්ථස්‍ය දර්ශකම්,
සර්වස්‍ය ලොචනං ශාස්ත්‍රං යස්‍ය නාස්ත්‍යන්ධ එව සඃ.

2. යෞවනං ධනසම්පත්තිඃ ප්‍රභුත්වමවිවෙකිතා,
එකෛකමප්‍යනර්ථාය කිමු යත්‍ර චතුෂ්ටයම්.

3. කො'ර්ථඃ පුත්‍රෙණ ජාතෙන යො න විද්වාන් න ධාර්මිකඃ,
කාණෙන චක්ෂුෂා කිං වා චක්ෂුඃ පීඩෛව කෙවලම්.

4. අජාතමෘතමූර්ඛාණාං වරමාද්‍යෞ න චාන්තිමඃ,
සකෘද්දුඃඛකරාවාද්‍යා වන්තිමස්තු පදෙ පදෙ.

5. කිඤ්ච:—වරං ගර්භස්‍රාවො වරමපි ච නෛවාභිගමනං
වරං ජාතඃ ප්‍රෙතො වරමපි ච කන්‍යාවජනිතා,
වරං වන්ධ්‍යා භාර්‍ය්‍යා වරමපි ච ගර්භෙෂු වසතිඃ
න වා 'විද්වාන් රූපද්‍රවිණගුණයුක්තො'පි තනය''ඃ.

මද උතුම, උපන් පුරුෂයෙක් මරණයට පැමිණියේද හෙද උතුම්වේ, නැවතද මව්තොමෝ කන්‍යාවක්ම වීද උතුම් වන්නිය, වඳවූ අඹුවද උතුම් වීය, නැවතද මවගේ කුසෙහිම විසුවේද උතුම්වෙයි, රූපශොභාවෙන් හා ධනයෙන්ද අධිකවූ පුත්‍රයෙක් නමුදු අඥාන වූයේනම් උතුම් නොවේ.

1. උපන්නාවූ යම් පුත්‍රයෙක්හු කරණකොටගෙණ එම ගොත්‍රය උසස්බවට යේද හෙතෙම උපන්නේ වේ, උපදිමින් නසිමින් සංසාරයෙහි ගමන්කරණ කල්හි මළාවූ කවරෙක්නම් නූපදනේද, එ හෙයින් උපන් පමණකින් උතුම් නොවෙයි.

2. අනිකුදු කාරණයෙක්—නුවණැති පුරුෂයෝ මේ මේයයි ඔවුන්ගේ ගණන ලකුණුකිරීමට පටන්ගන්නා කල්හි යම් පුරුෂයෙක්හුගේ ලකුණෙහි ගෞරවයෙන් ලකුණුකරණ ද්‍රව්‍යය නොවැටෙන්නේද ඔහු කරණකොටගෙණ මව් වැදූ එකියක් වීනම් වඳගැහැනියක් කෙබඳුද යනු පින්වත කියව?

3. නැවතද—යොග්‍යස්ථානයෙහි ද්‍රව්‍යදීමය, තපස්රැකීමය, යුධභූමියෙහි ජයග්‍රහණයපිණිස කරණ වික්‍රමය, ශාස්ත්‍රය, ධනය රැස්කිරීමය, යනමේ කාරණ විෂයෙහි යමක්හුගේ සිත නො පිහිටියේද ඒ පුත්‍රතෙම මවගේ මලමූත්‍රමය.

4. අනිකුදු කරුණු—චතුරගුණඇති එක් පුත්‍රයෙක් උතුම, අඥානපුත්‍රන් සියගණනකින්ද ප්‍රයොජන නොවේ, (මීට කාරණයෙක්නම්) එකම චන්ද්‍රයා අඳුරු නසා, තාරකා සමූහයක් විසිනුදු අඳුරු දුරුකරණු නොලැබේ.

---

1. ස ජාතො යෙන ජාතෙන යාති වංශඃ සමුන්නතිම්,
පරිවර්තිනි සංසාරෙ මෘතඃ කො වා න ජායතෙ.

2. අන්‍යච්ච :—ගුණිගණගණනාරම්භෙ න පතති කඨිනී සසම්භ්‍රමාද් යස්‍ය,
තෙනාම්බා යදි සුතිනී වද වන්ධ්‍යා කීදෘශී භවති.?

3. අපි ච :—දානෙ තපසි ශෞර්‍ය්‍යෙ ච යස්‍ය න ප්‍රථිතං මනඃ,
විද්‍යායාමර්ථලාභෙ ච මාතුරුච්චාර එව සඃ.

4. අපරඤ්ච :-වරමෙකො ගුණී පුත්‍රො න ච මූර්ඛශතෛරපි,
එකශ්චන්ද්‍රස්තමො හන්ති න ච තාරාගණෛරපි.

1. යමෙක්හුවිසින් යම්කිසි පිරිසිදුවූ තීර්ථයෙක්හි අතිශයින් දුෂ්කරවූ තපසෙක් කරණලදද ඕහට ධනයෙන් වැඩුනාවූද සුචරිතයෙහි පිහිටියාවූද නුවණැති වසඟවූ පුත්‍රයෙක් ඇතිවන්නේය.

2. එයින්ද කියනලදී—එම්බා මහරජ! නිතර ධනලාභය, නිරොගිබවය, ප්‍රිය භාර්‍ය්‍යාවය, ප්‍රිය වචනකියනසුලු භාර්‍ය්‍යාවය, තමා අණ පිළිගන්නා පුතුය, ධනලාභයට හෙතුවූ ශාස්ත්‍රය යන මේ සය සත්වලොකයෙහි සැපයෝයි.

3. බොල්පිරූ කුරුණි සමානවූ ශාස්ත්‍රඥනාදියෙන් තොරවූ බොහෝ පුතුන්ගෙන් කවර පිණෙක්ද? යම් පුත්‍රයක්හු උපන් කල්හි පියතෙම මහජනයා විසින් ප්‍රශංසාකරණු ලැබේද කුලය උසුලන්නාවූ එබඳු එකම පුත්‍රයා උතුම්වේ.

දැන් මේ මාගේ පුත්‍රයෝ ගුණඇත්තහු කරණුලැබෙත්වා.

4. යම්කාරණයකින්—ආහාර අනුභවකිරීමය, සැතපීමය, භයය, මෛථුනය යන මේ සතර තිරිසන්නුහා තිරිසනුන්ගේද සමානයහ, සුචරිත ක්‍රියාවවූකලී ඒ මිනිසුන්ගේ අධිකවූ වෙනසනම, සුචරිත ක්‍රියාවෙන් තොරවූ ඒමනුෂ්‍යයෝ තිරිසනුන්හා සමයෝය.

5. යම් කාරණයෙකින්—සුචරිත ක්‍රියාවය, ධනය, කාමසැප අනුභවය, නිර්වාණය යන මොවුන් අතුරෙන් එකකුදු යම් පුරුෂයක්හට නැත්තේද ඔහුගේ ඉපදීම ප්‍රයොජන නොවේ, (කුමක් මෙන්ද) එළුදෙනගේ බෙල්ලෙහිවූ තනයෙහි හටගැන්ම ප්‍රයොජන නොවන්නා මෙනි.

---

1. පුණ්‍යතිර්ථෙ කෘතං යෙන තපඃ ක්වාප්‍යතිදුෂ්කරම්,
තස්‍ය පුත්‍රො භවෙද්වශ්‍යඃ සමෘද්ධො ධාර්මිකඃ සුධීඃ.

2. තථා චොක්තම්:—අර්ථාගමො නිත්‍යමරොගිතා ච
ප්‍රියා ච භාර්‍ය්‍යා ප්‍රියවාදිනී ච,
වශ්‍යශ්ච පුත්‍රො'ර්ථකරී ච විද්‍යා
ෂඩ් ජීවලොකෙෂු සුඛානි රාජන්.

3. කො ධන්‍යො බහුභිඃ පුත්‍රෛඃ කුශූලා පූරණාඪකෛඃ,
වරමෙකඃ කුලාලම්බී යත්‍ර විශ්‍රූයතෙ පිතා.

4. යතඃ :—ආහාරනිද්‍රා භයමෛථුනංච සාමාන්‍යමෙතත් පශුභිර්නරාණාම්,
ධර්මො හි තෙෂාමධිකො විශෙෂො ධර්මෙණ හීනාඃ පශුභිඃ සමානාඃ.

5. යතඃ :——ධර්මාර්ථකාමමොක්ෂාණං යස්‍යෛකො'පි න විද්‍යතෙ,
අජාගලස්තනස්‍යෙව තස්‍ය ජන්ම නිරර්ථකම්.

1. යමක්වනාහි කියනුලැබේද—ජීවත්වන කාලය, ජීවත්වන කල්හි ක්‍රියාවය, ධනය, ශාස්ත්‍රය, මරණය යනමේ පස මව්කුස වසන්නාවූ ජනයාහටම නියමකරණු ලැබෙත්.

2. අනිකකුදු දක්නාලැබෙයි—ඒකාන්තයෙන් වන්නාවූ ක්‍රියාවෝ මහොත්තම දෙවියන්ටපවා වන්නාහ, ඊශ්වරයාගේ වස්ත්‍ර රහිතභාවයද, විෂ්ණුහුගේ අනන්ත නම් නාරජු කෙරෙහි සැතපීමද, (මීට කාරුණුයි).

3. අනිකුදු කාරණයෙක්—යමක් ඒකාන්තයෙන් නොවිය යුතුද ඒ ක්‍රියාව නොවන්නේමය, යමක් ඒකාන්තයෙන් විය යුතුද ඒ තෙම අන්පරිද්දකින් වෙනස් නොවේ, මෙබඳු සිතිවිලි නැමති විෂ නාසන මේ බෙහෙත කුමක් හෙයින් පානය කරණු නොලැබේද?

මේ තෙම කටයුතුවූ ක්‍රියා සම්පාදනය පිණිස අපොහොසත් ඇතම් අලසයන්ගේ කීමෙක් වෙයි.

4. ඒ එසේමැයි—එක් රථචක්‍රයක් කරණකොටගෙණ රථයාගේ ගමන යම්සේ නොවේද, එසේම පුරුෂයාගේ උත්සාහවත් ක්‍රියාවෙන් වෙන්ව භාග්‍යයයි කියනලද ඓශ්වර්‍ය්‍යය ලැබීමට හිතවූ කාරණය සිදුනොවේ.

5. එසේද කියනලදී—පෙර ජාතියෙහි සම්පාදනය කරණලද යම් කර්මයෙක් ඇද්ද ඒ තෙම භාග්‍යයයි කියනුලැබේ, එහෙයින් අලසනුවූ තැනැත්තේ පුරුෂත්වය වැළඳගෙණ කාර්‍ය්‍ය සිද්ධිය පිණිස උත්සාහ කරන්නේය.

---

1. යච්චොච්‍යතෙ:—ආයුඃ කර්ම ච විත්තඤ්ච විද්‍යා නිධනමෙව ච,
පඤ්චෛතාන්‍යපි සෘජ්‍යන්තෙ ගර්භස්ථස්‍යෛව දෙහිනඃ.

2. කිඤ්ච:—අවශ්‍යම්භාවිනො භාවා භවන්ති මහතාමපි,
නග්නත්වං නීලකණ්ඨස්‍ය මහාහි ශයනං හරෙඃ.

3. අන්‍යච්ච:—යදභාවි න තද්භාවි භාවි චෙන්න තදන්‍යථා,
ඉති චින්තාවිෂඝ්නො'යමගදඃ කින්නපීයතෙ.

4. යථා හ්‍යෙකෙන චක්‍රෙණ න රථස්‍ය ගතිර්භවෙත්,
එවං පුරුෂකාරෙණ විනා දෛවං න සිධ්‍යති.

5. තථාච:—පූර්වජන්මකෘතං කර්ම තද්දෛවමිති කථ්‍යතෙ,
තස්මාත් පුරුෂකාරෙණ යත්නං කුර්‍ය්‍යාදතන්ද්‍රිතඃ.